

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет германської філології
Кафедра англійської філології, перекладу та філософії мови
імені професора О.М. Мороховського

СИЛАБУС
Філософія

(назва навчальної дисципліни)
для студентів

галузі знань
24 Сфера обслуговування
(шифр і назва)
спеціальність
242 Туризм;

Т (шифр і назва)

(назва)

освітній рівень бакалавр
(бакалавр, магістр)

освітня програма
Туристичне обслуговування.

статус дисципліни нормативна
(нормативна чи вибіркова)

Форма здобуття освіти денна
Навчальний рік 2021–2022
Семестр IV
Кількість кредитів ЄКТС 3
Мова навчання українська
Форма підсумкового контролю залік

1. Анотація навчальної дисципліни:

Розкривається теоретична і практична філософія як атрибут життєдіяльності людини та форма самосвідомості культури, із розглядом онтологічних засад відношення людини до світу та самої себе. Зміст навчальної дисципліни розкривається в одному змістовому модулі. Модуль «Філософія між культурою споглядання і практичною дією» розкриває, зокрема, актуальні проблеми філософії свідомості: культурну царину свідомості, свідомість і самосвідомість, феномен несвідомого, співвіднесеність сучасних когнітивних наук та філософії. У курсі значна увага приділена лінгвістичному повороту в філософії ХХ ст.: трансформації від метафізики / філософії свідомості до аналітичної філософії / philosophy of mind, з «критикою мови» як методологічної процедури та практиками сучасних мисленнєвих експериментів. Досліджується і генеза феномена людини та її сутнісних сил, засади «людиномірності» історії та культури; життєвий світ людини як соціум, питання про *homo sapiens* / *homo socius*; проблема сенсу та «суб'єкта» історії, парадокси ідеї прогресу в історичному поступі людства, феномен історичної пам'яті та метаісторичні ракурси історії.

Важливе місце у курсі займає проектування теоретичного матеріалу на формування у студентів практичної здатності до здійснення критичного аналізу власних професійних досліджень, з орієнтацією в гібридних моделях глобалізації ХХІ ст., а також аналізу місця України в контексті сучасних глобалізаційних процесів.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану) 3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
лекції	14 год.	2 год.
семінарські заняття	16 год.	2 год.
практичні заняття	–	–
консультації	–	–
самостійна робота	60 год.	86 год.

3. Мета вивчення навчальної дисципліни: формування інтелектуальної, світоглядної та громадянської позиції студентів, їх критичної мисленнєвої суверенності, сприйнятливості до інноваційного етосу людини, здатності до комунікативного співбуття як консенсусу в сучасному глобалізованому світі.

4. Перелік тем лекційних і семінарських занять

Лекції	Семінарські заняття
1. Філософія як атрибут життєдіяльності людини та форма самосвідомості культури	1. Філософія як атрибут життєдіяльності людини та форма самосвідомості культури
2. Філософія і граничні засади відношення людини до світу та самої себе. Світоглядні функції філософії	2. Культура мислення і світогляд
3. Філософія свідомості. Культурна царина свідомості. Свідомість і самосвідомість. Феномен несвідомого. Когнітивні науки та філософія	3. Філософія свідомості
4. Лінгвістичний поворот в філософії ХХ ст.: від метафізики та філософії свідомості до аналітичної філософії та philosophy of mind. «Критика мови» як методологічна процедура. Мисленнєві експерименти	4. Від метафізики та філософії свідомості до аналітичної філософії та philosophy of mind. Мисленнєві експерименти
5. Філософська онтологія: альтернатива «буття - небуття» в системі відношень життя. Класичний і посткласичний онтологічний	5. Онтологія і метафізика: класичний онтологічний дискурс

дискурс	
6.Простір і час як форми присутності людини у бутті. Світ повсякденності, сенс життя, смерть-безсмертя в горизонті онтологічної рефлексії	
7.Філософська антропологія: феномен людини та її сутнісних сил як засади «людиномірності» історії та культури. Людина як «духовна істота»	6. Філософська антропологія: феномен людини та її сутнісних
8.Життєвий світ людини як соціум. «Питання про <i>homo sapiens</i> » є в той же час і питанням про <i>homo socius</i> ».	7. Життєвий світ людини як соціум
9.Проблема сенсу та «суб'єкту» історії. Парадокси ідеї прогресу в історичному поступі людства. Феномен історичної пам'яті та метаісторичні ракурси історії.	-
10.Сучасні глобалізаційні процеси та гібридні моделі глобалізації. Україна в контексті сучасних глобалізаційних процесів	-
11. Сучасна філософія туризму: генеза та еволюція феномена туризму як соціально-філософська проблема; соціо-інтегрована сутність туризму.	8. Сучасна філософія туризму як соціально-філософська проблема; соціо-інтегрована сутність туризму.

5. Система оцінювання курсу

В Університеті використовується модульно-рейтингова система оцінювання результатів навчання студентів. Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здійснюється в національній 4-бальній системі (“відмінно” (“5”), “добре” (“4”), “задовільно” (“3”), “незадовільно” (“2”)). Рейтинг вираховується в рейтингових балах, а підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за національною 4-бальною шкалою та за шкалою ЄКТС.

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі *вхідного поточного, рубіжного, модульного та підсумкового семестрового контролю* (заліку).

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом модуля з кожної дисципліни оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності студента.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському, практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях і набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Бали, отримані здобувачами вищої освіти за результатами контролю з дисципліни, викладач занотовує в Журнал обліку роботи викладача і оголошує на кожному практичному (семінарському) занятті.

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання в межах годин, відведених на практичні (семінарські) заняття. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за певним освітнім ступенем або на окремих його завершених етапах. Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр (сесію), що здійснюється з дисципліни «Філософія» у формі заліку.

Система оцінювання результатів навчання студентів заочної форми навчання

Семестровий контроль – контрольні заходи, що встановлюють результати навчання студентів з освітніх компонентів (навчальна дисципліна, практика, курсова робота) у терміни і у формах (іспит / диференційований залік / залік), визначених навчальним планом, робочим навчальним планом освітньої програми спеціальності, спеціалізації.

Семестровий контроль проводиться у формі семестрового іспиту, диференційованого заліку або заліку з конкретної навчальної дисципліни за обсягом **усього** навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком навчального процесу.

Студент вважається допущеним до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового іспиту, диференційованого заліку або заліку), якщо він виконав **усі** види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Питання про недопущення студента до семестрового контролю вирішується деканом факультету на підставі письмового подання завідувача відповідної кафедри.

Студенти складають семестрові іспити, диференційовані заліки й заліки **лише** в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом і графіком навчального процесу. Іспити, диференційовані заліки та заліки проводяться згідно з розкладом, який доводиться до відома студентів і науково-педагогічних працівників не пізніше, ніж за місяць до початку сесії. У розкладі також зазначається дата, час і місце проведення передекзаменаційних консультацій. Як виняток, через поважні причини (хвороба студента, надзвичайні сімейні обставини тощо), що підтверджено відповідними документами, декан факультету може визначити індивідуальні терміни складання іспитів, диференційованих заліків і заліків.

Декани факультетів забезпечують контроль за дотриманням усіма науково-педагогічними працівниками розкладів заліково-екзаменаційної сесії.

Для проведення заліково-екзаменаційної сесії деканати факультетів готують відомості обліку успішності студентів. Відомості підписуються деканами факультетів не пізніше, ніж за місяць до початку заліково-екзаменаційної сесії, і зберігаються в деканатах.

Науково-педагогічні працівники повинні здійснювати заходи щодо створення умов для **об'єктивного** виявлення й оцінки результатів навчання студентів – перевірки рівня володіння студентами всіма видами мовленнєвої діяльності, рівня сформованості навичок вживання мовного матеріалу та вмінь говоріння. Особливу увагу треба звертати на дотримання правил академічної доброчесності, недопущення використання здобувачами вищої освіти сторонніх джерел інформації (зокрема підказки).

Студент повинен з'явитися на залік, диференційований залік чи іспит із заліковою книжкою. Екзаменатори повинні приймати заліки, диференційовані заліки та іспити лише за наявності відомості обліку успішності, підписаної деканом факультету, та залікової книжки студента.

Екзаменатори повинні розпочинати іспити, диференційовані заліки та заліки відповідно до розкладу заліково-екзаменаційної сесії. Час і місце проведення іспиту, диференційованого заліку чи заліку дозволяється змінювати **лише** за погодженням з деканом факультету.

Перевірка письмових екзаменаційних робіт з навчальних дисциплін проводиться **лише** в приміщенні Університету і повинна закінчуватись не пізніше наступного робочого дня після проведення письмового іспиту. Результати письмового іспиту доводяться викладачем до відома студентів **у дводенний термін** після проведення іспиту / диференційованого заліку. Дата, час, місце оголошення результатів письмового іспиту фіксуються в розкладі заліково-екзаменаційної сесії. У цей же період викладач виставляє отримані студентами оцінки в їх залікові книжки та відомість обліку успішності. Перевірені письмові екзаменаційні роботи студентів з виставленими оцінками, що засвідчені підписом екзаменатора, зберігаються на відповідній кафедрі як документи суворої звітності протягом **трьох місяців наступного семестру**. Відповідальність за це несе завідувач відповідної кафедри.

На заліку, який може проводитися усно, письмово, за допомогою комп'ютерних програм, в індивідуальній, груповій формі або фронтально, оцінювання засвоєння студентом

навчального матеріалу здійснюється так само, як на іспиті. Викладач ставить студентів не менше двох питань, які оцінюються кожне **окремо** в 4-бальній шкалі (“відмінно” – “5”, “добре” – “4”, “задовільно” – “3”, “незадовільно” – “2”). Потім виводиться загальна оцінка за відповідь на заліку як середнє арифметичне з оцінок за кожне питання з округленням до десятої частки. Ця оцінка помножується на коефіцієнт **20**.

За рішенням кафедри відповідно до затверджених нею критеріїв відповідь студента на кожне питання заліку може оцінюватися в багатобальній шкалі – **максимум 100 балів за весь залік**.

Отримане значення становить **підсумковий рейтинговий бал**, якому відповідає оцінка за шкалою ЄКТС і оцінка за національною шкалою (“зараховано”, “не зараховано”) за таблицею:

Підсумковий рейтинговий бал (кількість за 100-бальною шкалою)	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за залік
90 – 100	A	зараховано
82 – 89	B	
75 – 81	C	
66 – 74	D	
60 – 65	E	
0 – 59	FX	не зараховано

Якщо навчальним планом передбачено виконання студентами контрольної роботи з навчальної дисципліни, то ця контрольна робота є складником заліку / диференційованого заліку / іспиту і оцінюється як окреме питання заліку / диференційованого заліку / іспиту.

У залікову книжку студента викладач записує точну назву дисципліни (абревіатури не допускаються), кількість годин і кредитів, підсумкову оцінку з дисципліни за національною шкалою, кількість балів за 100-бальною шкалою і оцінку за шкалою ЄКТС, дату складання іспиту чи заліку. Кількість годин і кредитів, які відводяться на вивчення навчальної дисципліни, що виносяться на семестровий контроль (залік / диференційований залік / іспит), зазначається працівником деканату у відомості обліку успішності. Саме ці цифри викладач вносить у відповідну графу залікової книжки.

Якщо студент не з'явився на іспит / диференційований залік або залік, у відомості обліку успішності виставляється відмітка **“не з'явився”**, й екзаменатор засвідчує це своїм підписом. Студент, який не з'явився на іспит / диференційований залік чи залік без поважних причин, вважається таким, що отримав незадовільну екзаменаційну та підсумкову оцінки з навчальної дисципліни.

Студенти, які під час заліково-екзаменаційної сесії (**на іспитах / диференційованих заліках / заліках**) отримали **більше двох підсумкових незадовільних оцінок з дисциплін за національною шкалою**, підлягають відрахуванню з Університету.

Студентам, які отримали під час заліково-екзаменаційної сесії (на іспитах / диференційованих заліках / заліках) **не більше двох підсумкових незадовільних оцінок**, дозволяється ліквідувати академічну заборгованість до початку наступного семестру. У цьому випадку на факультеті складається графік ліквідації студентами академічної заборгованості із зазначенням дати, часу перескладання, номера аудиторії та прізвища екзаменаторів. Графік затверджується деканом факультету і своєчасно доводиться до відома студентів і науково-педагогічних працівників факультету. Дотримання цього графіка є обов'язковим для екзаменаторів і студентів.

Студенти, які не склали іспит / диференційований залік або залік, повинні звернутися до деканату за дозволом на перескладання. Дозвіл на перескладання дає **лише** декан факультету. Аркуші успішності студента (як і відомості обліку успішності) реєструються в деканаті факультету і видаються під підпис **лише** екзаменаторам. Аркуш успішності студента без підпису декана

факультету **недійсний**. Викладач **особисто** повертає аркуш успішності до деканату відразу ж після закінчення іспиту, диференційованого заліку або заліку, що відображається в письмовому вигляді у відповідному журналі.

Перескладання іспиту / диференційованого заліку або заліку дозволяється не більше двох разів із кожної дисципліни: один раз викладачеві, другий раз – комісії, яка створюється деканом факультету за поданням завідувача відповідної кафедри.

При позитивному результаті **повторного** складання іспиту / заліку / диференційованого заліку такому студенту виставляється **підсумкова** оцінка з дисципліни за національною шкалою **лише “задовільно”**, за шкалою ЄКТС – **E**, а у відомості обліку успішності в графі **“Кількість балів за 100-бальною шкалою”** виставляється **60 балів**.

Якщо студент під час першого перескладання отримав оцінку **“незадовільно”** (іспит) чи оцінку **“не зараховано”** (залік), то в аркуш успішності, крім цієї оцінки, йому виставляється оцінка **FX** за шкалою ЄКТС. У випадку отримання студентом під час другого перескладання оцінки **“незадовільно”** (іспит) чи оцінки **“не зараховано”** (залік), в аркуші успішності студентів, крім зазначеної оцінки (відмітки), виставляється оцінка **FX** за шкалою ЄКТС.

Присутність на іспитах / диференційованих заліках / заліках сторонніх осіб без дозволу ректора чи проректора з навчально-виховної роботи не дозволяється.

5.1.Форми та критерії оцінювання студентів:

- **семестрове оцінювання:** поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування семінарських занять позначаються «0».

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10¹**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Форми семестрового оцінювання студентів:

1.**тест** (критерії оцінювання: тест оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань);

2. **індивідуальні та колективні проекти** (критерії оцінювання: див. таблицю);

3.**усне і письмове опитування** (критерії оцінювання: див. таблицю);

4. **колоквіум** (критерії оцінювання: див. таблицю);

5. **експрес-контроль** (критерії оцінювання: експрес-контроль оцінюється шляхом визначення якості виконання конкретних завдань).

Критерії оцінювання аудиторної роботи студента (на семінарському занятті)

Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь з елементами інновацій	«відмінно»
Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь	«добре»
Репродуктивна відповідь	«задовільно»
Фрагментарна, не аргументована відповідь	«незадовільно»
Відсутність на занятті	«0»

Критерії оцінювання самостійної роботи студента

Грунтовна систематизована, творча, логічно впорядкована відповідь	«відмінно»
---	------------

¹ Наприклад, протягом семестру студент отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4» Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10: 4,3x10=43**. Це число є рейтинговим балом студента за роботу протягом семестру.

Продуктивна (алгоритмічна), але недостатньо вичерпна відповідь	«добре»
Виконане за репродуктивним рівнем складності	«задовільно»
Завдання не виконане	«незадовільно»
Відсутність завдання	«0»

Критерії оцінювання результатів виконання модульної контрольної роботи

Повна ґрунтовна систематизована відповідь з елементами інновації;	«відмінно»	50 балів
повна правильна відповідь, не завжди систематизована, із незначними неточностями, з продуктивними елементами (перераховані всі відношення між поняттями);	«добре»	40 балів
репродуктивне відтворення навчального матеріалу; неповна правильна відповідь (надані не всі необхідні уточнення щодо тлумачення понять, перераховані не всі відношення між поняттями); фрагментарна відповідь без жодних коментарів; відповідь містить помилки;	«задовільно»	30 балів
містить помилки та прогалини у знаннях; частково перераховані відношення між поняттями, наявні безуспішні спроби виконати завдання;	«незадовільно»	20 балів
відсутність відповіді.		0 балів

6. Рекомендовані джерела:

Основна (базова):

1. Антологія сучасної філософії науки, або усмішка ASIMO. (2017). / За науковою редакцією В.П. Мельника та А.С. Синиці. Львів: ЛНУ імені Івана Франка.
2. Баумейстер, А. (2017). Вступ до філософських студій, або інтелектуальні подорожі до країни філософії: *наук. посіб.* К. : Інститут обдарованої дитини НАПН України.
3. Гринів О. (2017). Філософія туризму. Навчальний посібник для студентів ВНЗ. Львів. ЛДУФК.
4. Комісар, Л.П., Чехун, Н.В. (2015). Практична філософія: *методичні рекомендації з навчальної дисципліни “Філософія”*: “Практична філософія”. Київ: ЛОГОС.
5. Комісар, Л.П., Чехун, Н.В. (2018). Філософія: *навчально-методичний посібник з дисципліни “Філософія”*. Напрями підготовки: 035 Філологія; 014 Середня освіта; 053 Психологія. Київ: КНЛУ. URI: <http://rep.knlu.kyiv.ua/xmlui/handle/787878787/89>
6. Комісар, Л.П. (2021). Філософія: *навчально-методичний посібник з дисципліни «Філософія»*. Напрями підготовки: 035 Філологія; 014 Середня освіта; 053 Психологія; 242 Туризм; 075 Маркетинг; 073 Менеджмент. Київ: КНЛУ. URI: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/handle/787878787/1427>
7. Лакс, М. (2016). *Метафізика: сучасний вступний курс*. Київ, ДУХ І ЛІТЕРА.
8. Основи практичної філософії : *підручник* / А. М. Лой, А. О. Баумейстер, Т. І. Ящук та ін. К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2011. 535 с.
9. Пазннюк, В.С., Федорченко, В.К. (2009). *Філософія туризму: навчальний посібник*. Київ. Кондор.
10. Філософія: Хрестоматія для аспірантів: *навчальний посібник*. (2018). / Укладач Волков О. Г. Мелітополь: Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького.
11. Фюрст, М., Тринкс, Ю. (2018). Філософія: *підручник* / пер. з нім. В. Кебуладзе. Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського.

Додаткова:

1. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку. (2014). / За науковою редакцією А.С. Синиці. Львів: Літопис.
2. *Визначальні виміри сучасного філософсько-антропологічного знання*. (2013). / Зб. наук. праць: Філософсько-антропологічні студії. Київ: Стилос.

3. Витгенштейн, Л. (2018). Логико-философский трактат. / Перевод с нем. Москва, АСТ.
4. Гусерль, Е. Ідеї чистої феноменології і феноменологічної філософії. Книга 1. Загальний вступ до чистої феноменології. (2020). / Пер. з нім. В. Кебуладзе. Харків: Фолю.
5. Єрмоленко, А. (2021). Інтеріоризація інтерсуб'єктивності в «Я»-концепті та співвідповідальність у трансцендентальній прагматиці. (Сучасна філософія розуму: перспективи розвитку). *Філософська думка*. № 6. 6-15. URL: <https://doi.org/10.15407/fd2020.06.006>
6. *Європейський словник філософії: Лексикон неперекладностей*. (2011-2016). Том 1-4 / Кассен Б. (Укл.). Київ, ДУХ І ЛІТЕРА.
7. Йосипенко, О. (2018). «Прояснення» vs «пояснення»: методологічні рефлексії Вітгенштайна щодо людської природи (французька перспектива). *Sententiae*. Том 37:2. 93-107. URL: <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/article/view/411/379>
8. Комісар, Л. П. (2017). Розуміння / інтерпретація: панорама методологічних пошуків в (пост)епістемології гуманітарних наук. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. № 122. 209-213. URL: <http://gileya.org/index.php?ng=library&cont=long&id=147>
9. Комісар, Л. П. (2021). Тріада «розуміння – пояснення – пізнання» в «герменевтичній ситуації» сучасної епістемології. *Гілея: науковий вісник. Збірник наукових праць*. № 161. (Ч. 2. Філософські науки.) 32-36.
10. Комісар, Л.П. (2017). Про сучасну філософію, університет і компетентнісний підхід у філософській освіті. *Університетська кафедра*. № 6. 129-136.
11. Комісар, Л.П. (2020). Автентичність як етичний тренд сучасності. *Ad orbem per linguas*. До світу через мови: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 17–18 червня 2020 року. Київ: Вид. центр КНЛУ. 525-526.
12. Лактіонова, А.В. (2016). Філософія дії: монографія. Київ: ВПЦ "Київський університет".
13. *«Медитації» Декарта у дзеркалі сучасних тлумачень* (2021). / Жан-Марі Бейсад, Жан-Люк Марйон, Кім Сан Он-Ван-К. (Ред.). / Пер. з фр. і лат. О. Хоми та А. Баумейстера. Київ, ДУХ І ЛІТЕРА.
14. Петрушенко, В. (2018). Структура та розвиток знання: закономірності пізнавального процесу. *Гуманітарні візії*. Том 4. Число 2. 46-50.
15. Франкл, В. (2020). Людина в пошуках справжнього сенсу. / Переклад з англ. О. Замойської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
16. Фромм, Е. (2019). Втеча від свободи. / Переклад з англ. М. Яковлєва. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
17. Фромм, Е. (2020). Мати або бути? / Переклад з англ. Г. Яновської. Харків: Клуб сімейного дозвілля.
18. Хейлз, К. (2013). Як ми стали постлюдством: Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці. / Переклад з англ. Київ: Ніка-Центр, 2013.

5. Додаткові Інтернет-ресурси:

1. Електронна бібліотека Гумер. URL: <http://www.gumer.info/>
2. Електронна бібліотека Іхтіка. Багато літератури з філософії: книжки, автореферати, дисертації, статті, збірники матеріалів конференцій і підручники з філософських дисциплін. URL: <http://ihtika.netl>.
3. Истоки философского мышления. (2017). URL: https://www.youtube.com/watch?v=KE_w7qSQQXw&feature=youtu.be
4. Поведінкова етика. (2021). / Серія університетських модулів: Доброчесність та етика. Організація Об'єднаних націй. Відень. URL: https://www.unodc.org/documents/e4j/IntegrityEthics/E4J_Integrity_and_Ethics_Module_8_final_UKR.pdf
5. Філософська енциклопедія Станфордського університету. (Англійською мовою). URL: <http://plato.stanford.edu/>
6. Цикл «Великие Философы» (Filosofos). URL: http://platonanet.org.ua/load/filmy_po_filosofii/velikie_filosofy/49
7. Levcheniuk E., Vlasenko, F. (2020). Ecologism as a Modern Strategy of Human Survival (Regional and Global Dimensions)/ *Journal of Geology, Geography and Geoecology*. № 29 (4). 745-754.

URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/ecologism-as-a-modern-strategy-of-human-survival-regional-and-global-dimensions/viewer>

8. The Paris Statement. (2017). A Europe we can believe in. URL:<https://thetrueeurope.eu/a-europe-we-can-believe-in/>

1.